

Material docent per a Metafísica II

Prof. Pablo Rychter.

Curs 2021-22. Universitat de València.

Advertència: aquest material està pensat per acompanyar el curs de Metafísica II, impartit pel professor Pablo Rychter en la Universitat de València. No es recomana el seu ús fora d'aquest context, ja que per raons pedagògiques l'exposició que s'hi ofereix conté diverses simplificacions, inexactituds i omissions que normalment són esmenades mitjançant la discussió i tasques fetes a classe.

Continguts

1 Modalitat.....	1
1.1 Necessitat metafísica.....	2
1.2 Vocabulari modal i pessimisme sobre la modalitat.....	5
1.3 L'anàlisi de la modalitat en termes de mons possibles.....	9
2 Bibliografia.....	15

1 Modalitat

La modalitat és un aspecte del llenguatge i de la realitat que està assenyalat per expressions com 'és necessari que', 'és possible que' i d'altres relacionades. L'origen de la paraula 'modalitat' en aquest context són els *modes* en què una proposició pot ser vertadera o falsa: *contingentment*, *necessàriament*, *possiblement*. El fenomen de la necessitat és en si mateix un tema d'indagació metafísica: en què consisteix, per exemple, la diferència entre ésser humà i ésser *necessàriament* humà? D'on sorgeix la *necessitat* que Sòcrates sigui humà? És simplement un resultat de la manera en què pensem i parlem de Sòcrates o té a veure amb característiques de Sòcrates que no depenen de nosaltres? Però la idea de necessitat també està estretament relacionada amb altres dues que són especialment centrals en la tradició metafísica: la d'essència i la de causalitat. Per una banda, la idea d'essència comporta la de necessitat, en el sentit següent: si ser mamífer és part de l'essència o naturalesa dels gossos, els gossos són *necessàriament* mamífers (no és *possible* que hi hagi un gos que no ho sigui). Per l'altra banda, la idea de necessitat està present en la de causalitat de la manera següent: si l'impacte d'una pilota *causa* el trencament d'un vidre, aquest trencament és, en cert sentit, una conseqüència *necessària* de l'impacte. És a dir, el trencament no és una possibilitat més entre altres, sinó quelcom que *ha d'ocórrer* a continuació de l'impacte. Tornarem a aquestes connexions amb la causalitat i amb l'essència més endavant. El nostre pla en aquesta secció del curs és el següent. En 1.1 començarem per introduir el fenomen de la *modalitat metafísica* distingint-la

de fenòmens relacionats. En 1.2 ens centrarem en el *vocabulari modal*, és a dir, en les expressions com ara 'és possible que', 'és necessari que' i altres que fem servir per parlar de la modalitat metafísica. Finalment, en 1.3 ens centrarem en la noció de *món possible* i en la manera en què els mons possibles ens permeten entendre el vocabulari modal i la modalitat en general.

1.1 Necessitat metafísica.

En aquesta secció ens interessa apropar-nos al fenomen de la *necessitat metafísica* i ho farem mitjançant una sèrie de proposicions sovint considerades veritats necessàries. La nostra finalitat en aquest punt introductor no és discutir si aquesta consideració és o no correcta en cada cas, sinó més aviat presentar el fenomen de la necessitat metafísica i la seva importància per a la filosofia a través d'alguns possibles exemples. Comencem per considerar les oracions següents:

- (1) Si Joan és solter, no està casat.
- (2) Si és fals que p , Tobies no sap que p

Les proposicions expressades per (1) i (2) no només són vertaderes, sinó que ho són de manera *necessària*: no poden no ser vertaderes. L'oració (1) és un exemple clàssic d'una veritat analítica, és a dir, una oració que és vertadera en virtut del significat dels termes que la formen: si una persona és soltera, *necessàriament* és no casada, perquè això és el que *significa* 'solter'. Evidentment, la paraula 'solter' podria significar una altra cosa (podria significar *dretà*, *roig*, *valencià*, etc.), però atès que 'solter' de fet significa *no casat*, no és possible que si Joan és solter estigui casat.

Les veritats expressades per oracions analítiques són, doncs, el primer grup de veritats necessàries que podem identificar. Ara bé, entre les veritats analítiques, n'hi ha moltes que són d'especial interès per a la filosofia, com ara (2), que expressa una tesi central de l'epistemologia: que el coneixement és *factiu*, és a dir que només es pot conèixer el que és veritat. Es tracta d'una veritat analítica perquè se segueix del significat de 'conèixer': simplement reflexionant una mica sobre el que significa 'conèixer' o 'saber' ens adonem que si algú sap que p , aleshores és veritat que p . L'oració (2) és només un dels molts exemples de tesis filosòfiques que si són vertaderes, ho són en virtut del significat dels termes que la formen i, per tant, necessàriament. De fet, segons una tradició important, una tasca central de la filosofia és la d'analitzar el significat de certs termes centrals, o el contingut dels conceptes corresponents ('coneixement', 'justícia', 'persona', etc.), per tal d'arribar a certes veritats necessàries sobre els fenòmens en qüestió.¹ Aquesta és, doncs, una connexió important entre el tema que ens ocupa, la modalitat, i la naturalesa de la filosofia en general: almenys segons una tradició important, la filosofia aspira a enunciar veritats necessàries. Considerem ara altres exemples relacionats:

- (3) Plou o no plou.
- (4) Per a qualssevol nombre primer x , n'hi ha un altre primer y tal que $y > x$.

Les proposicions expressades per (3) i per (4) són, respectivament, una veritat lògica i una veritat matemàtica, dos tipus de veritats que se solen donar com exemples de veritats necessàries. Igual que la filosofia (segons certa concepció), també la lògica i la matemàtica, segons el punt de vista dominant, aspiren a descobrir veritats necessàries. Això no és sorprenent si considerem que, com també molts pensen, les veritats lògiques i matemàtiques són veritats analítiques, vertaderes en virtut dels termes lògics i matemàtics que les formen.

Les proposicions expressades per (1), (2), (3) i (4) comparteixen una característica epistemològica: totes elles poden ser conegudes a priori, sense recurs a l'experiència. No cal mirar per la finestra i

¹ La concepció de la filosofia com anàlisi conceptual i cerca de veritats conceptuals ha estat la dominant en l'àmbit de la filosofia analítica fins els anys 60 i més enllà. En l'àmbit de la metafísica, un exemple important és la «metafísica descriptiva» de (Strawson, 1959). La concepció en qüestió va trobar resistència, primer, en les crítiques de (W. V. O. Quine, 1951) de la noció d'analicitat i, més tard, per les limitacions del raonament a priori que va fer evidents el treball de Kripke (1980).

veure si plou per saber que és veritat que plou o no plou. D'igual manera, la veritat d'(1), (2) i (4) pot ser coneguda «des del sofà», amb més o menys reflexió sobre el significat dels termes que les formen. El fet que moltes veritats necessàries siguin a priori és significatiu, i ha fet que durant molts anys, les nocions de necessitat i aprioricitat s'hagin considerat equivalents. Tanmateix, una de les fites més importants de la filosofia contemporània és la distinció nítida entre aquestes dues nocions que va traçar Kripke (1980, p. 35). A partir d'aleshores, la distinció entre veritats a priori i a posteriori s'entén com estrictament epistemològica (relativa a la manera en què les podem conèixer), mentre que la distinció entre veritats necessàries i contingents s'entén com relativa a l'estatus metafísic de les veritats en qüestió, independentment del nostre coneixement d'aquestes. La manera més clara d'apreciar aquesta distinció és mitjançant exemples de veritats necessàries a posteriori. Els següents en són exemples clàssics:

(5) Hèssper és Fòsfor.

(6) L'aigua està composta per hidrogen i oxigen.

Tant la veritat de (5) com la de (6) han estat descobriments empírics: els babilonis van descobrir que les aparentment dues estrelles anomenades 'Hèssper' i 'Fòsfor' eren només una, i Henry Cavendish va descobrir la composició química de l'aigua al segle XVIII. L'observació o l'experimentació han estat necessàries en els dos casos: no s'hauria pogut arribar a aquestes veritats simplement raonant sobre el contingut dels conceptes que les formen. Ara bé, tot i ser conegudes a posteriori, (5) i (6) expressen veritats necessàries: Hèssper no podria no ser l'objecte que és de fet, l'objecte que altrament anomenem 'Fòsfor'. I l'aigua no podria no estar composta dels elements que de fet la componen: si tingués en el meu got un líquid amb una composició diferent, per molt que aquest líquid s'assemblés a l'aigua en altres respectes, no seria aigua, sinó una altra substància.

Hem dit més amunt que moltes tesis filosòfiques, si són vertaderes, són veritats analítiques o conceptuals i, per tant, necessàries. L'afirmació (2) ha estat el nostre exemple. Ara bé, també en el terreny específicament metafísic trobem tesis que típicament es consideren veritats necessàries, però que no semblen analítiques. Considereu els següents exemples, agafats de les nostres discussions en capítols previs:

(7) Per a qualssevol objectes $o_1, o_2, \dots, o_n$, hi ha un objecte s tal que s és la suma mereològica d' $o_1, o_2, \dots, o_n$.

(8) Si U és un universal, aleshores hi ha una cosa que exemplifica U .

L'afirmació (7) és la tesi de la *composició mereològica no restringida*, que vàrem presentar en Metafísica I. Normalment, qui defensa aquesta tesi la considera una veritat necessària.² És a dir, la idea és que donada l'existència dels diferents objectes $o_1, o_2, \dots, o_n$, aquests *no poden* no compondre l'objecte s . Fent servir el nostre exemple de Metafísica I, la guitarra existeix *necessàriament* si existeixen la caixa, les cordes, el diapasó i el clauer que la componen. Per altra banda, (8) és el que Armstrong anomena *principi d'instanciació* (i que recordareu de Metafísica I): no hi ha universals no instanciats. Però tampoc això és un fet contingent: no només no hi ha universals no instanciats sinó que *no pot* haver-n'hi.

L'estatus modal d'aquestes afirmacions pròpies de la metafísica és problemàtic. Igual que (5) i (6) -i a diferència d'(1) i de (2)-, (7) i (8) no semblen veritats analítiques o conceptuals, o almenys no són considerades com a tals pels seus defensors. L'argumentació d'Armstrong en favor de (8), per exemple, difícilment pot ser entesa com una indagació sobre el contingut del concepte o termes relacionats ('universal', 'instanciació', etc.). Per altra banda, a diferència de (5) i de (6), no pareix que (7) i (8) recullin descobriments empírics. De fet, sembla que cap experiència ens permetria resoldre el desacord entre algú que afirmés (7) i algú que la negués, ni el desacord entre algú que creïés que estigués davant una guitarra composta per caixa, cordes, diapasó i clauer, i algú que ho negués i afirmés, en canvi, a la manera de Van Inwagen (1990), que tot el que hi havia era una

² Per a la discussió crítica d'aquest punt, vegeu Cameron, 2007.

caixa, cordes, diapasó i clauer «organitzats en forma de guitarra». És a dir, les afirmacions metafísiques són problemàtiques perquè, per una banda, no semblen analítiques, però, per l'altra, tampoc sembla que siguin a posteriori. Davant això, alguns crítics contemporanis de la metafísica conclouen que, en la mesura que tinguin sentit, les tesis metafísiques són de fet analítiques, en contra de les aparences.³ Al meu parer, és més plausible pensar que no ho són i que en canvi sí són a posteriori, tot i que la seva connexió amb l'experiència sigui més tènue i indirecta que la d'afirmacions d'altres disciplines. Aquest punt de vista és coherent amb la «concepció quineiana» de l'ontologia que vàrem veure en Metafísica I.

Ens hem centrat fins ara en exemples de veritats necessàries. Per tot el que hem dit fins ara, la necessitat es pot entendre com una manera en què una *proposició* és vertadera. Ara bé, a més d'aquest tipus de necessitat, que podem anomenar *de dicto*, val la pena distingir-ne un segon tipus: la necessitat amb què un objecte té una propietat, o necessitat *de re*.⁴ Un exemple tret de la nostra discussió en Metafísica I és el següent:

(9) Dió és necessàriament humà.

La proposició expressada per (9) és una conseqüència de l'essencialisme del tipus del qual hem parlat en la secció 4.3. La idea és que hi ha certs tipus, com ara el gènere humà, als quals els objectes pertanyen de manera necessària: si quelcom, com ara Dió, té la propietat de ser humà, la té de manera necessària. No pot no tenir-la: un ésser que no fos humà no seria Dió. D'això se segueix, evidentment, que l'oració següent (10) expressa una proposició necessàriament vertadera:

(10) Dió és humà.

Ara bé, igual que passa amb els nostres darrers exemples (7) i (8), és com a mínim controvertit que (10) sigui una veritat analítica. Si acceptem els arguments antidescriptivistes de Kripke (1980), no hi ha un concepte o descripció associat a 'Dió' com a part del seu significat del qual es pugui seguir que Dió sigui humà. Així, doncs, la veritat de (9) i la necessitat de (10), igual que passa amb moltes altres necessitats *de re*, no es pot explicar pel significat dels termes que les formen.

Hem considerat diversos exemples del que hem anomenat 'necessitat metafísica'. Ara bé, per què la qualificació de 'metafísica'? Utilitzem aquest «cognom» de manera gairebé honorífica seguint una tradició ja força establerta, que té la seva motivació original en el fet de subratllar el caràcter metafísic de la necessitat distingint-la del fenomen epistèmic de l'aprioricitat. Però per raons que discutirem més avall també podríem parlar de necessitat *absoluta*, o *no restringida*, o de necessitat a seques.⁵ En qualsevol cas, el cognom ens permet diferenciar el fenomen que aquí ens interessa d'un altre relacionat, el de la necessitat natural (també anomenada 'nomològica'), i que podem introduir amb els exemples següents:

(11) L'aigua s'evapora en escalfar-se.

(12) La Terra triga vint i quatre hores a fer un gir sobre el seu eix.

Els fenòmens naturals de què parlen (11) i (12) ocorren amb una certa necessitat: no és un accident que l'aigua s'evapori en escalfar-se, ni que la Terra trigui vint-i-quatre hores en la seva rotació.

---

3 Aquest és al meu parer, de manera més o menys explícita, el punt de vista de Thomasson (2014) i Hirsch (2005). Per a una lectura similar d'aquests treballs vegeu Bennett (2009).

4 Aquesta és una manera tradicional de traçar la distinció entre modalitat *de dicto* i *de re*. A vegades també s'emfatitza que en la necessitat *de re* l'objecte que té la propietat necessàriament ho fa per si mateix i no en virtut de caure en una determinada descripció o de ser concebut d'una determinada manera. Vegeu per exemple Kripke (1980, p. 40). Hi ha també d'altres distincions relacionades que s'han fet utilitzant la mateixa terminologia. Per exemple, Sider (2003, p. 182) fa una distinció *sintàctica* entre oracions *de dicto* i *de re*: són *de re*, en aquest sentit, les oracions modals en què l'operador de necessitat s'aplica a una «fórmula oberta», com ara en 'algú és necessàriament humà' ($\exists x \Box Fx$), o a fórmules que contenen expressions de referència directa, com ara 'necessàriament Dió és humà'.

5 Per tant, amb 'necessitat metafísica' no pretenem fer referència a un tipus de necessitat que sigui objecte específic d'estudi de la metafísica o que se segueixi de les «lleis de la metafísica». Aquest ús de l'expressió es força habitual, però no el que farem nosaltres.

Aquestes són coses que, en cert sentit, *no poden* no ocórrer. Però sembla que la necessitat de què es tracta no és del mateix tipus que la d'exemples anteriors: tot reconeixent el que acaben de dir, sembla tanmateix concebible, i metafísicament possible, que l'aigua no s'evapori en escalfar-se o que la Terra trigui més de vint-i-quatre hores a fer el seu gir. Aquestes coses podrien passar si el món estigués governat per lleis naturals diferents de les que de fet el governen, cosa que podria ser el cas.⁶ La necessitat natural no és, doncs, necessitat metafísica. Ara bé, com veurem més avall en 1.3, tot i no ser necessitat metafísica, la necessitat natural sí que es pot entendre en termes de necessitat metafísica i lleis naturals. A grans trets, la idea és que les proposicions naturalment necessàries són les que se segueixen amb necessitat *metafísica* de les lleis naturals o, en altres paraules, les que són metafísicament necessàries donades les lleis naturals que de fet governen el món. No es tracta, doncs, d'un tipus *sui generis* de necessitat que hagi de ser reconegut amb independència de la necessitat metafísica.⁷

A vegades, a més de la necessitat metafísica i la natural es parla d'altres tipus de necessitat: lògica, conceptual, històrica, pràctica, etc. En alguns casos, aquests tipus de necessitat es poden explicar en termes de necessitat metafísica de la mateixa manera en què, segons acabem d'assenyalar, ho és la necessitat natural. Així, per exemple, les necessitats històriques són les que se segueixen amb necessitat *metafísica* de com ha estat el món en el passat o, en altres paraules, les que són metafísicament necessàries donats els fets del passat. En altres casos els tipus de necessitat en qüestió també s'expliquen en termes de necessitat metafísica, però d'una altra manera: una necessitat lògica, per exemple, es pot entendre com una veritat metafísicament necessària que a més és una veritat lògica.⁸ Per tant, aquests aparentment diferents tipus de necessitat ho són només superficialment. En el fons hi ha només un únic tipus de necessitat, per molt diverses que siguin les veritats que la mostrin. (Igual que hi ha només un tipus d'existència, per molt diversos que siguin els existents. O un únic tipus d'identitat, per molt diversos que siguin els objectes que l'exemplifiquen).

1.2 Vocabulari modal i pessimisme sobre la modalitat.

Per tal de parlar de la necessitat metafísica disposem del que anomenem 'vocabulari modal': les expressions 'necessàriament', 'possiblement' i altres relacionades, com ara 'cal que', 'pot ser que', etc., així com també les formes verbals en subjuntiu i potencial ('Si Carles *no s'hagués* casat, *seria* solter'). El vocabulari modal ens permet dir explícitament, per exemple, que és una veritat necessària que plou o no plou, en els termes següents:

(13) *Necessàriament*, plou o no plou.

Val la pena notar en aquest punt que les paraules 'possiblement' i 'necessàriament' són interdefinibles: dir 'és necessari que *p*' és equivalent a dir 'no és possible que no *p*', i dir 'és possible que *p*' és equivalent a dir 'no és necessari que no *p*'.⁹ Una altra noció important que es pot definir en termes de necessitat i possibilitat és la de contingència: una proposició és contingentment

6 Aquest és el punt de vista ortodox. Hi ha qui pensa, però, que les lleis naturals són metafísicament necessàries i que per tant no hi ha distinció entre la necessitat metafísica i la natural. Vegeu per exemple Shoemaker (1980).

7 També aquest és el punt de vista ortodox. Una veu divergent és la de Kit Fine, qui argumenta que la necessitat natural no és explicable en termes de necessitat metafísica (Fine 2002).

8 Aquests dos tipus d'explicació en termes de necessitat metafísica es corresponen amb els que distingeix Fine (2002), que anomena, respectivament, 'relativització' i 'restricció'. Com ja hem notat, Fine és crític respecte al punt de vista ortodox que estem presentant aquí.

9 I si seguim l'ús establert de formalitzar 'necessàriament' amb una caixa ($\Box$) i 'possiblement' amb un diamant ($\Diamond$) aquesta interdefinibilitat es pot expressar en els següents termes: $\Box p =_{\text{def}} \neg \Diamond \neg p$, i $p = \Diamond \Diamond_{\text{def}} \neg \Box \neg p$. Com es pot veure, hi ha una certa similitud estructural entre aquestes definicions i les dels quantificadors universal i existencial de la lògica de primer ordre: $x \forall =_{\text{def}} \neg x \neg$, i $x \exists =_{\text{def}} \neg x \neg$. Aquesta similitud suggereix una relació forta entre $\forall$ modalitat i quantificació a la qual tornarem de seguida, en la secció 1.3.

vertadera quan no ho és de manera necessària. És a dir, quan és vertadera i és possible que no ho sigui.

Si bé en filosofia normalment fem servir el vocabulari modal per expressar la necessitat metafísica, és important notar que en el llenguatge ordinari aquest vocabulari sovint expressa un fenomen força diferent, de caire epistemològic. Considereu per exemple:

(14) No sé si la degana serà o no al seu despatx. És *possible* que sí. Ves a mirar-ho

Com deixa clar el context, la paraula 'possible' indica aquí l'estatus epistèmic que té per al parlant la proposició que la degana és al despatx. En aquest ús 'és possible que *p*' significa aproximadament el mateix que 'tota la informació de què dispo és compatible amb el fet que *p*', o 'no tinc raons per no creure que *p*'. Aquests usos epistèmics del vocabulari modal els deixarem de banda en la discussió subseqüent. Ens interessen més usos ordinaris com els següents:

(15) La degana *no pot* ser al seu despatx i a la cafeteria al mateix temps. És *impossible*!

(16) Putin *podia* no haver envaït Ucraïna.

(17) *Necessàriament*, l'aigua s'evapora en escalfar-se

A diferència del que passa en (14), en aquests exemples no s'està assenyalant un fet epistèmic, sinó fets sobre el que és possible o impossible, independentment del nostre coneixement d'aquests. Com veiem en aquests exemples, l'ús del vocabulari modal és força comú i quotidià. Hi ha dos altres aspectes d'aquest vocabulari que ens interessa assenyalat: el seu caràcter *intensional* i la seva *sensibilitat per al context*. Passem a considerar-les en ordre.

Com hem assenyalat en Metafísica I, l'extensió d'un predicat és el conjunt de coses a què aquest s'aplica. Així, l'extensió de '...[és] roig' és el conjunt de les coses roges, i l'extensió de '... [és] el successor del número 8' és el conjunt d'objectes que té el número 9 com a únic element. Direm que un llenguatge és extensional quan les expressions que tenen la mateixa extensió són substituïbles *salva veritate*, és a dir quan la substitució d'expressions coextensionals preserva sempre el valor de veritat. Considereu el següent exemple:

(18) El successor de 8 és imparell.

(19) El nombre dels planetes és imparell.

Aquí (19) és el resultat de substituir l'expressió 'el successor de 8' en (18) per una altra amb la mateixa extensió ('el nombre dels planetes').¹⁰ En aquesta substitució es preserva el valor de veritat. Si això mateix passa amb totes les substitucions d'expressions coextensionals, estem davant un llenguatge extensional. El llenguatge de la lògica clàssica de primer ordre n'és un exemple. Ara bé, els llenguatges que contenen vocabulari modal, com ara el llenguatge ordinari, no són extensionals, com podem veure amb aquest exemple:

(20) *Necessàriament*, el successor de 8 és imparell.

(21) *Necessàriament*, el nombre dels planetes és imparell.

També aquí la segona oració és el resultat de substituir expressions coextensionals. Però el valor de veritat no és preserva. (21) és falsa, perquè és contingent quants planetes hi ha: en podria haver-hi hagut un altre nombre i aquest ser parell. Però (20) és vertadera: com que 8 és parell, el seu successor no pot no ser imparell. Veiem, doncs, que el llenguatge que conté vocabulari modal no és extensional. Com a conseqüència, l'explicació del seu significat no es pot dur a terme només amb extensions, sinó que requereix apel·lar a *intensions*, una eina que descriurem més avall en la secció 1.3.

---

¹⁰ Es tracta d'un exemple tradicional en filosofia del llenguatge anterior al veredicta astronòmic que Plutó no és un planeta i que per tant els planetes del sistema solar són vuit. Per fidelitat a la tradició, mantenim aquí l'exemple original.

Passem ara al segon tret del vocabulari modal que hem assenyalat abans, el de sensibilitat per al context. En general, una expressió és sensible per al context quan en virtut del seu significat algun tret del seu context d'ús determina en part el que diem amb ella. Considereu l'exemple paradigmàtic següent:

(22) Avui és dimarts.

En virtut del significat de la paraula 'avui', la proposició que expressem amb aquesta oració està en part determinat pel context en el qual l'oració és utilitzada. Si proferim (22) el dia 22/02/2022, la proposició que expressem és que el 22/02/2022 és dimarts. Si la utilitzem en un context diferent, per exemple el dia següent, la proposició expressada és que el 23/02/2022 és dimarts. És a dir, el context d'ús proveeix un element que contribueix a determinar el que diem, amb la qual cosa en diferents contextos la mateixa oració pot dir coses diferents. I el mateix passa amb tots els dítics i altres expressions òbviament sensibles per al context: 'això', 'vostè', 'ara', etc. Però també passa amb altres expressions, de manera menys evident. Considereu el següent exemple:

(23) Joaquim és alt.

Imagineu-vos que Joaquim té una alçada d'1,80 metres. En un context en el qual s'està discutint qui pot ajudar a posar les maletes en el compartiment superior, sembla que (23) expressaria una veritat, mentre que en un context en el qual s'està discutint qui pot formar part de la selecció de basquetbol sembla que (23) expressaria una falsedat. Aquesta diferència es deu al fet que en diferents contextos (23) expressa diferents proposicions com a resultat de la sensibilitat per al context de l'adjectiu 'alt'. Podem pensar que cada context d'ús de la paraula 'alt' inclou una (més o menys) determinada longitud l i que en cada context 'alt' significa 'major que l '. Així, doncs, en el primer context que hem considerat per a (23) el valor de l està per sota 1,80, mentre que en el segon està per damunt. Ara bé, arribats a aquest punt, convé demanar-nos què són els contextos d'ús i com pot ser que «incloguin» una longitud l . Una bona resposta, especialment útil per a nosaltres, és la que ofereix el treball de R. Stalnaker, qui proposa entendre cada context d'ús com quelcom determinat pel conjunt de pressuposicions que fan els participants en una conversa.¹¹ Una pressuposició és una proposició que el parlant «dona per bona» i de la qual creu que la resta dels participants en la conversa també donen per bona. Així, per exemple, en el primer dels dos contextos considerats per a (23), és una pressuposició del parlant que l'objectiu de la conversa és trobar algú que pugui posar la maleta en el compartiment superior i que per a aquesta finalitat algú amb 1,80 metres d'alçada compta com a alt. Entendre els contextos en termes de pressuposicions té dos avantatges notoris: en primer lloc, ens permet «recollir» com trets de context una multiplicitat de factors més enllà de *parlant*, *oient*, *data*, *lloc*, i altres que formen part de «l'entorn material» dels actes de parla. En segon lloc, ens permet entendre el context com quelcom canviant i no sempre del tot ben definit, igual que passa amb les pressuposicions d'un parlant al llarg d'una conversa.

Altres expressions que de manera poc evident són sensibles per al context són els quantificadors, és a dir, expressions com ara 'hi ha', 'tot', 'cap'. Ho són gràcies al fenomen anomenat 'restricció en el domini de quantificació'. Considereu l'exemple següent:

(24) No hi ha salmó.

Imaginem que (24) és emesa en un context en què s'està discutint l'extinció de les espècies marines en una determinada regió. En aquest context, l'oració expressa una proposició diferent de la que expressa quan és emesa per un cambrer que ens està prenent la nota. En cap dels dos casos s'està dient que no hi ha salmó enlloc i sense qualificació, sinó que no hi ha salmó d'un determinat tipus, o que satisfà una determinada condició: salmó *en la regió sobre la qual s'està discutint*, en el primer cas, i salmó *en el restaurant* (o potser *preparat per servir*, o alguna cosa semblant) en el segon. El domini d'objectes associat al quantificador existencial 'hi ha' està *restringit* a un subconjunt del que hi ha i la restricció particular imposada en cada cas depèn del context d'ús.

¹¹ Més exactament, la proposta de Stalnaker (1978) és identificar el context amb el conjunt de mons possibles en què les pressuposicions dels parlants són vertaderes.

També en aquest cas és important notar que el context no sempre delimita el subconjunt pertinent amb total precisió i que els seus límits poden ser difusos i canvians al llarg d'una conversa.

I, finalment, com a últim exemple d'expressions sensibles per al context, tenim el vocabulari modal. Considereu els exemples següents:

- (25) Els dimarts *no puc* recollir les xiquetes a escola.
- (26) *No és possible* viatjar en vol directe de València a Austràlia.
- (27) Una persona *no pot* viatjar de València a Barcelona en mitja hora.
- (28) La fricció *necessàriament* produeix calor.

És fàcil imaginar contextos en els quals aquestes oracions expressen proposicions vertaderes. Imagineu-vos que emeto (25) en un context quotidià en el qual la meua parella i jo estem repartint-nos les obligacions domèstiques per quadrar-les amb les laborals. En aquest cas, si els dimarts treballo de vesprada, el que dic amb (25) és vertader. Pel que fa a (26), imagineu-vos que és emesa per un agent de viatges en resposta a la nostra petició d'un bitllet per fer el viatge en qüestió en vol directe. També en aquest cas el que diu l'agent és vertader. Finalment, (27) i (28) són vertaderes en la majoria dels contextos més fàcilment imaginables. Però també hi ha contextos conversacionals en els quals aquestes quatre oracions resultarien falses. Imagineu-vos que en resposta a la meua emissió de (25) algú que em sent de passada em respon: «vols dir que els dimarts no tens la capacitat o els mitjans per anar a recollir-les?». Davant aquesta resposta jo podria dir: «sí que tinc els mitjans i la capacitat per recollir-les, i de fet ho faria si em cridessin de l'escola per dir-me que hi havia hagut un accident i que era urgent que hi anès. El que volia dir és que recollir-les els dimarts és incompatible amb les meves obligacions laborals». Però amb la seva resposta el meu interlocutor ha modificat el context conversacional i n'ha creat un en el qual (25) resulta falsa. D'igual manera el client de l'agència de viatges podria respondre a l'agent que ha emès (26) de la següent manera: «sí que és possible viatjar en vol directe. Ara mateix no hi ha vols directes, però perfectament *podria* haver-n'hi. Tot el que cal és que les empreses d'aviació i les administracions locals es decidissin a oferir aquest tipus de vols, i això és ben possible». Amb aquesta resposta el client «canvia de tema», tot creant un context nou en el qual (26) significa una cosa diferent de la que l'agent volia expressar en el context inicial (probablement alguna cosa com *l'oferta de vols ara mateix no inclou cap vol directe*). Finalment, davant (27) algú podria respondre: «no és cert que no sigui possible fer aquest tipus de viatge. No tenim la tecnologia necessària per fer-lo (i potser mai la tindrem), però ni les lleis lògiques ni les naturals ho impedeixen». I davant (28) es pot replicar: «No és necessari que la fricció produeixi calor. Potser això és requerit per les lleis de la naturalesa, però aquestes lleis són contingents. Déu podria haver creat un món governat per altres lleis naturals». Igual que en els casos anteriors, el que aquestes respostes fan no és mostrar que les preferències inicials de (27) i (28) siguin falses, sinó més aviat crear contextos d'ús en els quals (27) i (28) signifiquen una cosa diferent de la que significaven inicialment. En general, els exemples suggereixen que les expressions modals són sensibles per al context, és a dir, que el context d'ús contribueix a determinar el significat d'aquestes expressions en cada cas. Així, doncs, l'expressió 'és possible que...', per exemple, pot significar possibilitat metafísica, possibilitat natural o altres tipus de possibilitat (tecnològica, pràctica, «domèstica», etc.) segons el context en què sigui utilitzada. També en aquest cas, i com mostren els nostres exemples, el context conversacional pot ser variable, i no determinar sempre amb total precisió quin és el tipus de modalitat de què es tracta.¹² Noteu, finalment, que com veurem en 1.3, el vocabulari modal i el quantificacional estan estretament connectats, amb la qual cosa és d'esperar que hi hagi paral·lels importants en les maneres en què l'un i l'altre són sensibles al context.

---

¹² Noteu que, com suggereix Lewis (1986, p. 8), és un error pensar que hi ha una llista finita de tipus de modalitats que poden ser significats pel vocabulari modal. Com diu Lewis, la modalitat que sigui expressada «és un assumpte molt fluït: inconstant, una mica indeterminat i subjecte a canvis instantanis en resposta a pressions contextuais. No tot val, però sí un bon tros. I fins a cert punt, dir una cosa és fer que siga el cas: si dius una cosa que només seria

El fet que el vocabulari modal sigui no extensional i sensible per al context és una de les raons per les quals la modalitat ha estat objecte d'un cert pessimisme per part d'alguns filòsofs. Abans del desenvolupament sistemàtic de la semàntica de mons possibles (de la qual parlarem en 1.3), era molt influent el punt de vista que la filosofia i la ciència només havien de fer ús de llenguatges extensionals. Les nocions intensionals eren vistes amb sospita, ja que el seu significat no es podia explicar amb les eines formals que explicaven tan bé el significat del llenguatge extensional.¹³ Aquest escepticisme d'origen semàntic sobre la modalitat s'afegeix a altres dos tipus de pessimisme que encara avui tenen molta força. En primer lloc, hi ha una sospita de caire epistemològic que està present en la tradició empirista des del treball de Hume: com podem saber que una cosa és necessària o contingent? Veiem una bola que colpeja una altra i que aquesta es mou. Però no *veiem* que hi hagi una connexió necessària entre els dos esdeveniments. Com sabem, doncs, que l'efecte *necessàriament* segueix la causa? O, per posar una altre exemple, podem pensar que sabem per experiència que Sòcrates és humà, però, quin tipus d'experiència ens ensenya que Sòcrates és *necessàriament* humà? L'epistemologia de la modalitat és problemàtica i una font de sospites sobre la realitat mateixa del fenomen. Finalment, la tercera font de sospites és més pròpiament metafísica: hi ha qui pensa que la modalitat no pot ser part de l'estructura última de la realitat i que, per tant, si és un fenomen real, ha de ser reduïble a fets no modals. Segons aquest punt de vista, la realitat és fonamentalment *amodal* i per tant una consideració adequada al màxim d'aquesta hauria de prescindir del vocabulari modal.¹⁴ Veurem a continuació com el revifament de la noció de *món possible* ha servit per aplacar algunes d'aquestes sospites, a la vegada que va donar ales a d'altres.

1.3 L'anàlisi de la modalitat en termes de mons possibles.

Els mons possibles ocupen un lloc central en les discussions contemporànies sobre la modalitat. Podem pensar en ells en una primera aproximació com diferents històries o especificacions completes de com podria haver estat el món. El món té una història determinada, però podria haver-n'hi tingut moltes altres: altres persones i objectes podrien haver existit, altres esdeveniments podrien haver ocorregut. Cada una d'aquestes històries alternatives determina un món possible. Ara bé, més enllà d'aquesta primera aproximació, què són els mons possibles i quin és exactament el seu rol teòric són qüestions controvertides que discutirem a continuació. Hi ha, però, un consens força ampli que els mons possibles fan dues tasques molt relacionades de caràcter semàntic. En primer lloc, els mons possibles són útils per explicar el significat del vocabulari modal, mitjançant les anàlisis «leibnizianes» següents:

(29) *Necessàriament* es dona p si i sols si en tots els mons possibles es dona p .

(30) *Possiblement* es dona p si i sols si hi ha un món possible en què es dona p .

És a dir, el significat dels operadors modals 'necessàriament' i 'possiblement' es pot entendre en termes de quantificació sobre mons possibles: quantificació universal, com en (29), o existencial, com en (30). En segon lloc, els mons possibles són invocats en la tasca més general d'explicar el significat

vertadera en unes determinades restriccions i els vostres companys de conversa hi assenteixen, aquestes restriccions automàticament entren en vigor».

13 La preferència per les nocions extensionals és el que guia les crítiques de Quine de l'ús de les nocions modals. Vegeu per exemple W. V. Quine (1947).

14 Vegeu per exemple Sider (2011, capítol 12).

de qualsevol expressió d'un llenguatge que, com l'ordinari, contingui operadors modals i sigui per tant *intensional*. Conèixer el significat del predicat 'solter', per exemple, no es redueix a la capacitat d'aplicar-lo (només) a les persones que de fet són solteres, sinó que requereix la capacitat de reconèixer que *s'aplicaria* a altres persones si el món *hagués* estat diferent de com de fet és pel que fa a qui està casat. És a dir, requereix ser capaç de reconèixer que el predicat té diferents extensions en diferents mons possibles. Encara en altres paraules, el significat de 'solter' no es redueix a la

seva extensió, sinó que té també una *intensió*, la qual, com veurem, es pot identificar amb una funció de mons possibles a extensions.

Aquesta funció semàntica dels mons possibles és, podem dir, la seva *funció primària*, la que va motivar la seva reintroducció en la filosofia del segle XX. Però aquesta funció primària s'ha ampliat en direccions diverses. En primer lloc, en el que podem considerar una primera ampliació, els mons possibles són sovint invocats per explicar fenòmens estretament relacionats amb el significat, fenòmens que tenen a veure amb les activitats cognitives dels éssers racionals: la inferència, el contingut mental, la imaginació, les dinàmiques conversacionals, etc.¹³ En segon lloc, els mons possibles han estat invocats per explicar fenòmens metafísics que, en principi, no tenen a veure amb les activitats dels éssers racionals: la causalitat, les lleis naturals, les relacions de dependència entre fets i, evidentment, la necessitat i la possibilitat enteses com a trets objectius de les coses.

El fet que els mons possibles siguin invocats en explicacions de fenòmens diversos (semàntics, psicològics, metafísics, etc.) dona peu a un argument de la millor explicació en favor de la seva existència: estem justificats per creure que els mons possibles existeixen perquè són invocats per les nostres millors teories sobre els fenòmens en qüestió.¹⁴ David Lewis, un dels principals defensors del mons possibles, articula aquest argument en la primera part de *On the Plurality of Worlds* i el compara amb un argument similar en favor de l'existència dels conjunts: així com els conjunts són una mena de «paradís dels matemàtics», per la gegantina tasca explicativa que fan, els mons possibles, diu Lewis, són un paradís dels filòsofs. En els dos casos, l'acceptació d'una determinada ontologia (de conjunts, de mons possibles) està justificada per la seva fertilitat explicativa.¹⁵ Com a tots els arguments de la millor explicació, i com bé assenyala també Lewis, aquest no és apodíctic, i hi ha marge per resistir-s'hi. És a dir, és possible rebutjar l'argument (potser negant la realitat dels fenòmens que s'han d'explicar o negant que l'explicació en termes de mons possibles sigui realment la millor) i adoptar una posició *antirealista* sobre els mons possibles, a la qual tornarem més endavant. De moment, però, ens concentrarem en la posició *realista*, que al meu parer és la més acceptada.

El realisme sobre mons possibles és simplement la posició que aquests existeixen. Ara bé, els realistes discrepen entre sí respecte a *què són* els mons possibles, quina és la seva naturalesa. La resposta a aquesta pregunta està en part determinada pel rol teòric dels mons possibles: aquests han de tenir les propietats que siguin necessàries per fer la seva feina explicativa. El problema és que els realistes discrepen respecte a quina és exactament aquesta feina. Tothom està d'acord que els mons possibles han de fer la seva «funció primària» en l'àmbit semàntic, però més enllà d'això hi ha desacord sobre quins altres fenòmens han de ser explicats pels mons possibles, quina «ampliació» d'aquesta funció primària és la correcta. També hi ha desacord sobre quines característiques han de tenir les explicacions en qüestió, en particular sobre si han de ser o no «reductives»: hi ha qui pensa, com Lewis, que els mons possibles permeten una «reducció» de la modalitat a fets no modals, mentre que altres, com Kripke (1980) rebutgen explícitament aquesta pretensió. Aquestes divergències respecte a *què* i *com* ha de ser explicat fan que no hi hagi un únic rol explicatiu atribuït als mons possibles del qual pugui seguir-se una resposta clara sobre la seva naturalesa.

Per apropar-nos a l'àmbit divers del realisme sobre mons possibles resulta útil fer una distinció entre dues grans concepcions oposades: la defensada per Lewis (1986), que anomenarem 'realisme modal extrem', i la més majoritària, defensada amb variants per Kripke, Plantinga, Stalnaker i molts altres, que anomenarem 'realisme modal moderat'.¹⁶ Segons el realisme modal extrem de Lewis els mons possibles són realitats concretes, del mateix tipus que el nostre món i paral·leles a aquest. Tot

13 Vegeu Chalmers (2002, p. 193) per al punt de vista que no ja els mons possibles, sinó la modalitat en general està «arrelada» en aquest domini de la racionalitat.

14 Compareu amb l'argument de la millor explicació en favor dels universals presentat en Metafísica I.

15 Com bé assenyala Williamson (2021, p. 317), aquest és un dels punts en què Lewis segueix el llegat del seu mestre Quine. L'argument de Lewis és un clar exemple del que en Metafísica I hem anomenat «concepció quineiana de l'ontologia».

el que ens envolta, la Terra i el sistema solar, així com les estrelles i les galàxies més distants, tot això, forma part del nostre món, el qual anomenem 'món actual'.¹⁷ Però aquest món només n'és un en una infinitat de mons: *per a cada manera en què el nostre món podria ser i de fet no és (per petita que sigui la diferència en qüestió) hi ha un món que és d'aquesta manera*. Per exemple, com que és possible que el tren que avui ha arribat a València puntualment a les 8 s'hagués endarrerit mitja hora, hi ha un món exactament igual al nostre, tret que el tren de les 8 arriba amb retard a les 8.30. Aquest món és una entitat del mateix tipus que el nostre món i igualment real. Està habitat per persones qualitativament idèntiques a nosaltres (potser amb excepció dels passatgers del tren abans esmentat) i tan reals com nosaltres. En la concepció lewisiana, cada món possible és un sistema espaciotemporal tancat i aïllat de la resta. És a dir, les relacions espaciotemporals només es donen entre coses pertanyents a un mateix món possible: per molt lluny que viatgem en el temps o en l'espai, mai arribarem a un altre món possible. Per aquesta raó, Lewis pensa que podem identificar cada món possible amb la suma mereològica d'un conjunt de totes les coses i només les coses que mantenen entre elles relacions espaciotemporals.

El realisme extrem de Lewis és difícilment creïble i inspira el que ell mateix ha anomenat «la mirada incrèdula», una reacció majoritària que ell es proposa vèncer amb la força de l'argument. El realisme moderat, per contra, resulta inicialment més plausible. Segons aquest punt de vista, els mons possibles són entitats abstractes, coses molt diferents del món material i concret que ens envolta i del qual formem part. Anomenant aquest últim 'univers', el realisme modal moderat ens diu que els mons possibles són representacions abstractes de l'univers. Una d'aquestes representacions està *actualitzada*, és la que representa *correctament* l'univers.¹⁸ Les altres el representen incorrectament en almenys algun aspecte. Per exemple, hi ha una representació abstracta de l'univers segons la qual el tren que havia d'arribar a les 8 (i que de fet ha arribat puntualment) s'ha endarrerit mitja hora. Aquesta representació és un dels tants mons possibles *no actualitzats*, merament possibles. En la proposta del realisme modal moderat, els mons possibles (actualitzats o no) poden ser identificats amb altres entitats abstractes amb les quals molts filòsofs ja estan compromesos per altres raons, com ara conjunts d'oracions o proposicions. Per tant, l'acceptació de mons possibles no comporta en aquesta concepció cap compromís ontològic nou, i en tot cas no requereix l'acceptació d'un *plurivers* com el postulat per Lewis.

Les dues varietats de realisme modal, l'extrema i la moderada, doten els mons possibles de les propietats que han de tenir per portar a terme la seva «funció primària»: la caracterització del significat de qualsevol expressió d'un llenguatge intensional i, especialment, del vocabulari modal. Segons ambdues varietats de realisme, cada terme del llenguatge té assignada una determinada extensió en cada món possible. Segons el realisme extrem, l'extensió del predicat 'solter' en un món possible M_1 és un subconjunt del conjunt de totes les persones no casades, el subconjunt d'aquelles que habiten M_1 . Segons el realisme moderat, l'extensió de 'solter' en un món possible M_1 és el conjunt de les persones que M_1 representa com a no casades. En ambdues posicions, la *intensió* de 'solter' es pot identificar amb una *funció* de mons possibles a extensions. Conèixer el significat de 'solter' implica conèixer aquesta funció, en el sentit de ser capaç d'establir qui és solter en cada món possible.

Les intensions juguen un paper especialment important en la caracterització del significat del vocabulari modal. Per exemple, aplicant les anàlisis leibnizianes (introduïdes més amunt com (29) i

---

16 Cal fer dos aclariments terminològics. En primer lloc, l'expressió 'realisme modal' és d'ús comú i per això la utilitzem aquí, però pot ser confusió, ja que no designa el realisme *sobre la modalitat*, sinó *sobre els mons possibles*. En segon lloc, Lewis anomena la seva posició 'realisme modal' (a seques) i rebutja qualificar-lo d'*extrem*. També rebutja qualificar de *moderat* el realisme de la posició contrària, la qual anomena 'ersatzisme' o 'substitucionisme'.

17 Aquesta denominació és un calc de l'expressió anglesa *actual world*. Per tant l'adjectiu 'actual' no té el significat temporal que té en la nostra llengua, sinó que significa més aviat *real*, o *efectiu*.

18 I podem anomenar-la 'món actual', com farem sovint a continuació, sempre que això no porte a confondre-la amb això altre que representa.

(30)), podem dir que les condicions de veritat de (31) i (33) estan donades per (32) i (34), respectivament:

(31) Necessàriament, els burros són mamífers.

(32) Per a tot món possible m es dona que per a tot x si x és un burro de m , x és mamífer.

(33) És possible que algun burro parli.

(34) Existeix un món possible m tal que existeix un x tal que x és un burro de m i x parla.

Com veiem, el valor de veritat d'afirmacions que contenen vocabulari modal no depèn únicament de les extensions que de fet tenen els seus predicats, sinó també de les seves intensions.¹⁹ En altres paraules, el valor de veritat de (31) i (33) no depèn només de com és el món actual pel que fa als burros, els mamífers i els éssers parlants, sinó també de com són els altres mons possibles en aquesta qüestió.

Aquesta explicació del significat del vocabulari modal en termes de mons possibles és especialment il·luminadora perquè ens permet donar compte de la seva sensibilitat per al context. En (32) i en (34) el que tenim és quantificació sense restricció: tots els mons possibles sense excepció són considerats i són pertinents per a la determinació de la veritat de (31) i (33). Però com ja sabem, el domini d'un quantificador sovint està restringit d'alguna manera o altra per factors contextuals. Tornant als exemples discutits més amunt, igual que no tot el salmó que hi ha és pertinent per determinar el valor de veritat de (24) en el seu context, no tots els mons possibles són pertinents per determinar el valor de veritat de (25), (26), (27) i (28) en els contextos habituals. En el cas de (25), només ho són els mons que s'assemblen al món actual en què jo compleixo en ells el meu horari laboral. En el cas de (26), aquells que s'assemblen al món actual pel que fa a l'oferta de vols existents. En el cas de (27), aquells que ho fan pel que fa a la tecnologia disponible. I en el de (28) aquells que ho fan pel que fa a les lleis naturals que els governen. Com veiem les diverses relacions de similitud amb el món actual determinen diverses restriccions en el domini de la quantificació sobre mons, les quals es corresponen amb els diferents «tipus» de necessitat i possibilitat (natural o nomològica, tecnològica, «domèstica», etc.) que el vocabulari modal expressa en diferents contextos.²⁰ En suma: que tant el vocabulari modal com la quantificació siguin sensibles per al context fa especialment atractiva la idea d'analitzar el primer en termes de la segona.

Val la pena notar també que l'anàlisi del vocabulari modal en termes de quantificació sobre mons dona plausibilitat a la idea, presentada cap al final de 1.1, que la necessitat natural i altres tipus més restringits de necessitat són reduïbles a la necessitat metafísica. Que sigui naturalment necessari que la fricció produeix calor es redueix al fet que en tots els mons possibles que compleixen una determinada restricció (ser semblants al nostre pel que fa a les lleis naturals que els governen), la fricció produeix calor. No cal postular un conjunt de mons naturalment possibles addicionalment als metafísicament possibles. Tenim prou amb el conjunt dels mons metafísicament possibles, ja que podem explicar la necessitat natural (i altres tipus més dèbils de necessitat) com el resultat de restringir el domini de quantificació a un subconjunt determinat d'aquest conjunt. N'hi ha prou, doncs, amb un únic «espai lògic» de mons possibles.

---

¹⁹ Tanmateix, en la versió extrema del realisme modal es pot considerar que la veritable extensió d'un terme, la seva extensió *simpliciter* i sense restricció, és el conjunt de *possibilia* a què el terme s'aplica (el qual, com hem indicat en Metafísica I, Lewis identifica amb la *propietat* expressada pel terme). Així, per exemple, l'extensió de 'burro' no és el conjunt de burros del nostre món, sinó el conjunt de tots els burros de tots els mons possibles. El realisme modal extrem per tant no ha d'apel·lar a la noció d'intensió i pot oferir una semàntica extensional per al vocabulari modal. Aquest 'extensionalime' és un segon punt en el qual Lewis és manté fidel al seu mestre Quine. Vegeu Williamson (2021).

²⁰ Les relacions de similitud entre mons que estem considerant es poden identificar amb les *relacions d'accessibilitat*, que en una caracterització més general són sovint invocades en la semàntica de mons possibles. Gràcies a aquestes relacions podem entendre les relacions lògiques entre diverses afirmacions modals i tenir una idea relativament clara de quines poden ser les veritats lògiques de la lògica modal (un assumpte que resultava especialment problemàtic abans del desenvolupament de les semàntiques de mons possibles).

Hem dit abans que el realisme modal moderat i l'extrem coincideixen a dotar els mons possibles de les característiques que han de tenir per complir amb la seva funció primària, cosa que fan notablement bé, com acabem de dir. El desacord entre les dues concepcions és, principalment, la de si els mons possibles tenen a més altres característiques que serien necessàries per fer tasques teòriques addicionals, més o menys properes a la seva funció primària. En la secció següent ens ocuparem d'aquesta qüestió. Abans d'això, ens deturarem en un últim punt: una discrepància entre la concepció extrema i la moderada sobre *com* els mons possibles han de portar a terme la seva funció primària.

Per a aquest últim punt convé que presentem una versió rudimentària d'una de les variants del realisme modal moderat, la que Lewis anomena '*ersatzisme* lingüístic' i que té un precedent important en Carnap (1947). Segons l'*ersatzisme* lingüístic, en la versió rudimentària que considerem aquí, un món possible és un conjunt *màxim* i *consistent* d'oracions d'un determinat llenguatge. Un conjunt d'aquest tipus que contingui, per exemple, l'oració 'Sòcrates és fuster' és un món possible que representa la possibilitat que Sòcrates hagi estat fuster, i que fa vertadera l'oració 'Sòcrates *podria* haver estat fuster'. Com veiem, un món possible segons aquesta concepció no és cap entitat nova o misteriosa amb la qual no estem prèviament compromesos: qualsevol persona que cregui en l'existència d'oracions i de conjunts creurà en l'existència de mons possibles així entesos. Ara bé, per tal que un conjunt d'oracions pugui portar a terme la funció primària dels mons possibles ha de ser, com hem dit, *màxim* i *consistent*. Que sigui *màxim* vol dir que per a qualsevol oració atòmica *S* del llenguatge en qüestió, o bé *S* és membre del conjunt, o bé ho és la seva negació. I que sigui *consistent* vol dir que totes les oracions que té com a membres poden ser conjuntament vertaderes.

Sobre la base d'aquesta presentació rudimentària de l'*ersatzisme* lingüístic podem presentar ara l'objecció central de Lewis a la posició. Lewis assenyala que en la mateixa caracterització dels mons possibles que ens ofereix l'*ersatzisme* lingüístic, en això que segons la seva proposta distingeix els conjunts d'oracions que són mons possibles i els que no ho són, intervé una noció modal, la de consistència. Es tracta aquesta d'una noció modal perquè concerneix, com hem dit, la *possibilitat* que totes les oracions d'un conjunt siguin conjuntament vertaderes. Però si la noció de món possible només es pot explicar en termes d'una noció modal, sembla que caiem en una mena de cercle si pretenem explicar també la modalitat en general en termes de mons possibles. Lewis conclou que el realisme moderat està compromès amb la 'modalitat primitiva', que no pot oferir una explicació reductiva, no circular, de modalitat.²¹ En canvi, el realisme extrem sí que pot, pensa Lewis, perquè no apel·la a cap noció modal per explicar què és un món possible. Com el mateix Lewis reconeix, l'acceptació de la modalitat primitiva és una càrrega que el realista moderat pot estar disposat a acceptar i en tot cas assumir més gustosament que la càrrega ontològica que suposa l'alternativa lewisiana. En qualsevol cas, el que volem remarcar aquí és que, com hem anunciat abans, fins i tot si tothom està d'acord que l'anàlisi de la modalitat és part de la funció primària dels mons possibles, no hi ha acord sobre *com* s'ha de portar a terme aquesta tasca, en particular sobre si l'anàlisi oferta ha de ser o no reductiva. A partir d'aquesta discrepància divergeixen també els projectes explicatius dels diferents realistes, projectes que motiven concepcions divergents sobre la naturalesa dels mons possibles.

---

21 Vegeu Lewis (1986, p. 151). Lewis assenyala una segona manera en què l'*ersatzisme* lingüístic està compromès amb la modalitat primitiva. La posició accepta que un conjunt d'oracions representa *explícitament* la possibilitat del que expressen les oracions que té com a membres, però també, *implícitament*, la possibilitat del que *impliquen* tals oracions. Per exemple, el conjunt {'Sòcrates és fuster'} representa explícitament la possibilitat que Sòcrates sigui fuster, però també, implícitament, la possibilitat que algú sigui fuster, o que Sòcrates tingui un ofici diferent del de filòsof. Ara bé, la noció d'implicació que utilitzem per entendre la representació implícita també es una noció modal: *p* implica *q* si no és possible que *p* sigui vertadera i *q* falsa.

2 Bibliografia.

- Bennett, K. (2009). Composition, colocation, and metaontology. En D. Chalmers, D. Manley i R. Wasserman (ed.), *Metametaphysics: New Essays on the Foundations of Ontology* (p. 38). Oxford University Press.
- Cameron, R. P. (2007). The Contingency of Composition. *Philosophical Studies*, 136(1), 99-121. <https://doi.org/10.1007/s11098-007-9144-6>
- Carnap, R. (1947). *Meaning and Necessity: A Study in Semantics and Modal Logic*. University of Chicago Press.
- Chalmers, D. (2002). Does conceivability entail possibility. En T. S. Gendler i J. Hawthorne (ed.), *Conceivability and Possibility* (p. 145--200). Oxford University Press.
- Fine, K. (2002). Varieties of Necessity. En T. S. Gendler i J. Hawthorne (ed.), *Conceivability and Possibility* (p. 253-281). Oxford U. P.
- Hirsch, E. (2005). Physical-object ontology, verbal disputes, and common sense. *Philosophy and Phenomenological Research*, 70(1), 67-97.
- Kripke, S. (1980). *Naming and Necessity* (vol. 217, p. 431-433). Harvard University Press.
- Lewis, D. (1986). *On the Plurality of Worlds*. Wiley-Blackwell.
- Quine, W. V. (1947). The problem of interpreting modal logic. *Journal of Symbolic Logic*, 12(2), 43-48.
- Quine, W. V. O. (1951). Two Dogmas of Empiricism. *Philosophical Review*, 60(1), 20-43.
- Shoemaker, S. (1980). Causality and properties. En P. van Inwagen (ed.), *Time and Cause* (p. 109-135). D. Reidel.
- Sider, T. (2003). Reductive theories of modality. En M. J. Loux i D. W. Zimmerman (Ed.), *The Oxford Handbook of Metaphysics* (p. 180-208). Oxford University Press.
- Sider, T. (2011). *Writing the Book of the World*.
- Stalnaker, R. (1978). Assertion. *Syntax and Semantics (New York Academic Press)*, 9, 315-332.
- Strawson, P. F. (1959). *Individuals: An Essay in Descriptive Metaphysics* (número 44). Routledge.
- Thomasson, A. (2014). *Ontology Made Easy*. Oup Usa.
- Van Inwagen, P. (1990). *Material Beings* (vol. 101, número 4, p. 881-884). Cornell University Press.

Williamson, T. (2021). *The Philosophy of Philosophy*. John Wiley i Sons.